

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира
Винниченка
Факультет освітніх наук та мистецтв
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти

професор Окольніча Т.В.
«26» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА (Історія педагогіки)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А 6.02 Спеціальна освіта

Освітня програма: Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)

Форма навчання: Денна

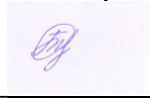
2027–2028 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка та інклюзивна освіта (Історія педагогіки)» розроблена на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)

Розробники:
професор кафедри спеціальної освіти, доктор педагогічних наук,
Окольніча Т. В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти. Протокол від «26» серпня 2025 року № 2.

В.о. завідувача кафедри спеціальної освіти

Окольніча Т.В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка та інклюзивна освіта (Історія педагогіки)» для студентів спеціальності : А 6.02 Спеціальна освіта за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені Володимира Винниченка, 2025. 25 с.

© Окольніча Т. В., 2025

рік

© ЦДУ імені В. Винниченка, 2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань А Освіта	Нормативна
		Рік підготовки: 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – індивідуальні творчі завдання	Спеціальність: А 6.02 Спеціальна освіта	Семестр 5-й
Загальна кількість годин – 45		Лекції 10 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:	Освітня програма: Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)	Семінарські заняття 8 год.
		Самостійна робота 27 год.
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Науково-дослідне завдання
		Вид контролю: залік

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія та закономірності розвитку педагогіки, освіти та виховання; педагогічні ідеї та погляди представників педагогічної думки України та світу.

Метою навчальної дисципліни «Педагогіка та інклюзивна освіта (Історія педагогіки)» є розвиток здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя, опанувати досягненнями світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу.

Завдання:

- **методологічні:** розвивати критичне мислення, використовуючи класичну спадщину як втілення мудрості віків як основу освіти і виховання прийдешніх поколінь, формування умінь і навичок аналізу педагогічних теорій;
- **методичні:** розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ і процесів;
- **пізнавальні:** уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями, визначити роль корифеїв в педагогіці минулого як засновників тих чи інших педагогічних течій або систем освіти і виховання; цілісний аналіз теорії і практики виховання у історичному розвитку, аналіз історико-педагогічного процесу у його єдності і різноманітності;
- **практичні:** здатність до критичного аналізу та формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок, педагогічного досвіду в практичній діяльності вчителя основної школи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студентів формується: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, здатність цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва;

Після вивчення курсу студенти мають

знати: основні історичні етапи розвитку та загальні тенденції розвитку педагогіки, освіти та виховання, педагогічні ідеї та погляди представників педагогічної думки України та світу історико-педагогічної спадщини, внеску видатних вчених-педагогів. Знати та уміти виділяти принципи, форми,

методи, методичні прийоми навчання та виховання в різні історичні етапи розвитку освіти.

вміти: оперувати базовими категоріями та поняттями, аналізувати та систематизувати процес розвитку освіти і виховання; здійснювати порівняльний аналіз педагогічних ідей провідних педагогів минулого; характеризувати, аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і школи від прогресу суспільного розвитку; творчо використовувати в практичній діяльності надбання попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки; працювати з історико-педагогічною літературою та першоджерелами історії; вміти прогнозувати та передбачати основні шляхи подальшого розвитку системи освіти; усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

Програма навчальної дисципліни складається з двох розділів:

1. Історія світової педагогіки.
2. Історія педагогіки України.

Програма підготовлена для студентів, де зміст кожного розділу виконує конкретні функції, кожен розділ є органічною складовою єдиного інтегрованого курсу. Програма забезпечує методологічну, науково-педагогічну й практичну підготовку студентів до творчої професійної праці в закладі загальної середньої освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні	Фахові
ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.
ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної

	та інклюзивної освіти. СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
--	--

1.3. Очікувані програмні результати навчання

Очікувані **програмні результати навчання**, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Історія світової педагогіки

Тема 1. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі

Загальна характеристика античної традиції виховання. Характеристика спартанської й афінської систем виховання. Зміст і методика навчання у школах Стародавньої Греції класичного періоду. Філософи Стародавньої Греції про виховання. Освіта в епоху еллінізму. Педагогічні ідеї Демокріта, Сократа, Платона, Арістотеля. Становлення Римської системи виховання в UI–I ст. до н.е. Типи шкіл. Педагогічні погляди Квінтіліана. Педагогічні ідеї Римських стоїків (Сенеки, Епіктета, Марка Аврелія).

Тема 2. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі. Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження. Система виховання та освіти в країнах Європи. Типи шкіл. Зародження гуманістичної педагогіки. Модель ідеальної освіти у творчості Вікторіно да Фельтре, Єразма Роттердармського, Т.Мора, Т.Кампалелли, Ф.Рабле. Педагогічні погляди діячів Реформації. Розвиток виховання й шкільництва в епоху Реформації. Контрреформація в освіті. Характеристика єзуїтського виховання.

Тема 3. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.

Вплив класичної європейської філософії на розвиток освіти й виховання. Традиції європейської освіти XVI–XVII сторіччя. Життя і науково-педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Світоглядні переконання Я.А. Коменського як основа його педагогічних поглядів. Обґрунтування Я.А. Коменським принципу природо відповідності виховання як методологічної парадигми нової освіти. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А. Коменським. Дидактичні погляди Я. А. Коменського. Класно-урочна система. Вимоги до вчителя. Значення теорії Я.А. Коменського для сучасної школи.

Тема 4. Педагогічна думка і школа в Англії у ХУП–ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці

Характеристика розвитку освіти в Англії у XVII ст. Життя і філософсько-педагогічні погляди Джона Локка. Теорія „виховання джентльмена” Джона Локка. Дж. Локк про фактори розвитку особистості, роль виховання. Система фізичного виховання. Зміст морального,

розумового виховання. Дж. Локк про значення дитячої праці. Педагогічні погляди діячів англійського Просвітництва.

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва. Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо: філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо; теорія вільного виховання; природовідповідне виховання; вікова періодизація і зміст виховання. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж.Руссо. Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею. Теорія елементарної освіти. Характеристика розумової, моральної, фізичної, трудової освіти. Принцип природовідповідності. Методика початкового навчання дітей. Значення літературно-педагогічної спадщини Й.Г.Песталоцці для розвитку світової педагогічної думки.

Тема 5. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти. Реалізація основних принципів інклюзивної освіти у країнах Європи. Інтегроване та інклюзивне навчання в Італії. Рівноправність у здобутті освіти (досвід Австрії). Освітня реформа (досвід Голландії). Особливості впровадження інклюзивного навчання у Ізраїлі Шведська модель інклюзивної освіти. Досвід упровадження інклюзії в країнах Америки та Канади. Особливості моделей інклюзивної освіти в країнах Європи. Облаштування безбар'єрного доступу в зарубіжній інклюзивній школі.

Розділ 2. Історія педагогіки України

Тема 6. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX–XIII ст.).

Освіта й виховання у дохристиянський період. Освітня реформа князів Володимира та Ярослава Мудрого. Освіта і виховання жінок. Педагогічна думка в пам'ятках писемності Київської Русі. Характеристика перекладних та оригінальних літературно-педагогічних пам'яток Київської Русі XI–XIII ст. Зміст та історико-педагогічне значення “Повчання дітям” Володимира Мономаха.

Тема 7. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV – перша пол. XVIII ст.) Умови розвитку українського національного шкільництва. Культурно-освітня діяльність П.Русина, Ю. Дрогобича. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Статути братських шкіл. Принципи організації, етапи розвитку, зміст і методика навчання у братських школах. Українська козацька педагогіка. Перші українські виші. Педагогічна думка в Україні в епоху національного Відродження. Педагогічні ідеї у творах К.Ставровецького, І.Борецького, Памви Беринди, Г.Смотрицького, М.Смотрицького, Є.Славинецького, Ф.Прокоповича.

Тема 8. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII - XIX ст.

Особливості розвитку шкільництва у зв'язку із втратою автономії України у другій пол. XVIII ст. Характеристика системи освітніх закладів в Україні у першій пол. XIX ст. Становлення і розвиток університетської освіти. Освіта в Східній Галичині, на Буковині і Закарпатті у другій пол. XVIII – першій пол. XIX ст.

Українське просвітництво XVIII ст. Педагогічні погляди і діяльність Г.Сковороди. Філософські основи педагогічних ідей Сковороди, ідея «сродної праці». Ідея природовідповідного виховання. «Педагогіка серця» у творчості Г.Сковороди. Педагогічна думка в Україні першої пол. XIX ст. Педагогічні ідеї Т.Шевченка, П.Куліша, М.Костомарова. Педагогічні погляди і діяльність М.Драгоманова. Педагогічна діяльність та погляди О.Духновича.

Характеристика розвитку освіти в Україні у другій пол. XIX ст. Система навчальних закладів початкової і середньої освіти та особливості їх поширення в Україні. Розвиток недільних шкіл. Реформа вищої освіти. Особливості жіночої освіти в Україні. Фребелівський жіночий педагогічний інститут. Педагогічна думка в Україні другої пол. XIX ст. Педагогічні погляди і діяльність Х.Алчевської, М.Корфа, Б.Грінченка, І.Франка, Л.Українки.

Життя та педагогічна діяльність К.Ушинського. К.Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Ідея народності виховання. Дидактичні погляди Ушинського. Основні закономірності процесу навчання. Значення рідної мови. Вимоги до вчителя, його підготовки. Педагогічні ідеї К.Ушинського і відродження національної школи.

Тема 9. Українська школа й педагогіка у XX ст.

Доба української революції і початок національного, культурного й освітнього відродження. Шкільні реформи початку XX ст. Розширення мережі початкової освіти: сільські однокласні і двокласні училища, міські училища, церковно-приходські школи та ін. Поява вищих початкових училищ. Експериментальні навчально-виховні заклади. Стан освіти після 1917 р. Ідея національної школи С.Русової. Виникнення Центральної Ради і її освітня діяльність. Освітня політика Гетьманату та Директорії. Декрети про народну освіту. Система народної освіти України (1920), особливості розвитку її ланок, суперечності цього процесу.

Введення загальної обов'язкової початкової освіти (1930 р.). Введення єдиної системи народної освіти (1934 р.). Виникнення Центральної Ради і її освітня діяльність. Реформування змісту шкільної освіти.

Педагогічні погляди О.Залужного, Я.Чепіги, О.Попова, С.Ананьїна та ін. Педагогічна діяльність А.Макаренка. Сучасні наукові погляди на спадщину А.С.Макаренка.

Розвиток педагогічних інновацій в Україні у другій половині XX століття. Особливості шкільного життя в повоєнний період. Уведення

загального семирічного навчання (1949 р.). Закон про школу (1958 р.)
Обов'язкова загальна освіта. Реформа школи 1984 року. Труднощі в розвитку
школи, педагогічної науки. Педагогічні погляди і діяльність Г. Ващенко.
Новаторська педагогіка 80-90-х років.

Філософсько-педагогічна доктрина В.О. Сухомлинського. Принцип
природовідповідності у теорії В. О. Сухомлинського. Шляхи формування
всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.
Вимоги до школи і вчителя у творчості В. О. Сухомлинського. Внесок у
розвиток національної освіти й педагогічної науки В. О. Сухомлинського.

Тема 10. З історії розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.

Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Періоди становлення системи
освіти осіб з порушеннями розвитку в Україні. Відкриття перших приватних
закладів для різних категорій дітей з порушеннями розвитку. Розвиток
диференційної діагностики.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					
	Усього	У тому числі				
		Лек	Сем			СРС
Розділ 1. Історія світової педагогіки						
Тема 1. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	4		2			2
Тема 2. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	5		2			3
Тема 3. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	5	2				3
Тема 4. Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ–ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	5	2				3
Тема 5. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти	3	1				2
Усього за розділом 1	22	5	4			13
Розділ 2. Історія педагогіки України						
Тема 6. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ–ХІІІ ст.).	4		2			2
Тема 7. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV – перша пол. ХVІІІ ст.)	5	2				3
Тема 8 Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – ХІХ ст.	5	2				3
Тема 9. Українська школа й педагогіка у ХХ ст.	5		2			3
Тема 10. З історії розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.	4	1				3
Усього за розділом 2	23	5	4			14
РАЗОМ ГОДИН	45	10	8			27

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
2.	Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ–ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й. Г. Песталоцці	2
3.	Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти	1
4.	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV – перша пол. ХVІІІ ст.)	2
5.	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – ХІХ ст.	2
6.	З історії розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.	1
	Разом	10

4.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	2
2	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	2
9	Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ– ХІІІ ст.).	2
13	Українська школа й педагогіка у ХХ ст.	2
	Разом	8

4.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені навчальним планом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з літературними джерелами, аналізувати першоджерела, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;

- підготовка до семінарських занять, робота з першоджерелами;
- опрацювання тем курсу (окремих питань теми), які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в силабусі;
- підготовка ІНТЗ.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	2
2.	Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.	3
3.	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	3
4.	Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці.	3
5.	Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти	2
6.	Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ–ХІІІ ст.).	2
7.	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV – перша пол. ХVІІІ ст.)	3
8.	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – ХІХ ст.	3
9.	Українська школа й педагогіка у ХХ ст.	3
10.	З історії розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.	3
	Разом	27 ,включ. ІТЗ

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне творче завдання Підготовка й захист презентації педагогічних поглядів та ідей одного із представників вітчизняної чи світової педагогіки та особливостей використання цього досвіду в сучасній педагогічній практиці.

4.6. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та інклюзивна освіта (Історія педагогіки)» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання (інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо)).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

Освоєння курсу «Педагогіка та інклюзивна освіта (Історія педагогіки)» передбачає застосування репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів навчання. Протягом семестру кожен студент повинен відвідувати лекції, брати активну участь в обговоренні питань на семінарах, виконувати практичні завдання, брати участь у дискусіях, виконувати індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання на освітній платформі [Google Workspace for Education](#), застосунки Google Classroom, Google Документи, Google Диск Google Таблиці, Google Форми як засоби та інструменти планування і контролю; для комунікації і зворотного зв'язку – Gmail, телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах)

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи (поточний та підсумковий контроль) здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та способами демонстрування студентами результатів навчання є: оцінювання активності і знань студентів під час семінарських занять, виконання тематичних тестових завдань, презентації виконання індивідуальних та групових творчих завдань (**поточний контроль**) та екзамен (**підсумковий контроль**).

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини змісту навчальної дисципліни, рівня сформованості умінь та навичок самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню підлягає: рівень, системність та ґрунтовність знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні проблемних (дискусійних) питань винесених на семінарське заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього семінарського заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Завданням заліку є перевірка розуміння програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом под.). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

Кожен викладач може ще окремо прописати, скільки балів він передбачає зі своєї дисципліни в разі отримання здобувачем диплома, сертифіката, свідоцтва та под. як результати неформального та /або інформального навчання.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

1. Визначити загальні тенденції розвитку теорії і практики античного виховання. Порівняти Спартанську та Афінську системи виховання.
2. Дати загальну характеристику педагогічних ідей античних філософів: Демокрита, Сократа, Платона, Аристотеля.
3. Визначити загальні тенденції становлення та типи шкіл Римської системи виховання в IV–I ст. до н.е. Проаналізувати педагогічні погляди Квінтіліана, та Сенеки.
4. Визначити особливості виховання і освіти доби Реформації. Проаналізувати єзуїтське виховання.
5. Визначити особливості розвитку виховання, школи і педагогічної думки в епоху Відродження.
6. Визначити провідні педагогічні ідеї представників епохи Відродження (Ф.Рабле, В. де Фельтре, Е.Роттердармського).
7. Визначити основні періоди педагогічної діяльності Й.Г.Песталоцці. Проаналізувати зміст теорії елементарної освіти та принципу природовідповідності у педагогіці Й.Г.Песталоцці.
8. Обґрунтувати ідею поєднання навчання з продуктивною працею в педагогіці Й.Г.Песталоцці, охарактеризувати зміст розумового, морального, фізичного, трудового виховання в його педагогічній системі.
9. Обґрунтувати зміст ідеї загальнолюдської освіти, вікової періодизації, системи шкіл, класно-урочної системи за педагогікою Я.А.Коменського.
10. Проаналізувати педагогічну діяльність та умови формування світогляду Я.А.Коменського, особливості обґрунтування ним принципу природовідповідності, мети і завдань виховання.
11. Розкрити дидактичні погляди та вимоги до вчителя у педагогіці Я.А.Коменського.
12. Дати характеристику поглядів Дж. Локка про фактори розвитку особистості та роль виховання у цьому процесі. Визначити зміст фізичного, морального, розумового виховання у теорії Дж. Локка.
13. Дати характеристику соціально-політичних та філософських поглядів Дж.Локка. Проаналізувати теорію виховання "джентльмена".
14. Визначити зміст ідеї вільного виховання та вікової періодизації за Ж.-Ж. Руссо, основні суперечності в його педагогічних поглядах.
15. Проаналізувати соціально-політичні і філософські погляди Ж.-Ж.Руссо. Визначити особливості його інтерпретації принципу природовідповідності.
16. Проаналізувати основні ідеї реформаторської педагогіки (Р.Штайнера, Д.Дьюї, М.Монтессорі)
17. Визначити генезу поглядів щодо морального виховання в історії педагогіки.
18. Визначити генезу поглядів щодо розумового виховання в історії педагогіки.
19. Проаналізувати розвиток проблеми естетичного виховання в історії педагогіки.

20. Проаналізувати розвиток проблеми трудового виховання в історії педагогіки.
21. Розкрити розвиток уявлень про ідеал вчителя в історії педагогіки.
22. Проаналізувати зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти.
23. Дати характеристику розвитку виховання і школи в Київській Русі.
24. Проаналізувати ідеї представників педагогічної думки Київської Русі.
25. Визначити організаційні та методичні особливості української козацької педагогіки.
26. Визначити зміст та особливості організації навчання в Острозькій та Києво-Могилянській академіях.
27. Визначити зміст педагогічної діяльності та педагогічних поглядів просвітителів і педагогів епохи українського Відродження (Ф.Прокопович, І.Борецький, І.Гізель, І.Вишенський)
28. Охарактеризувати типи шкіл в епоху українського Відродження (XVI–XVIII ст.)
29. Визначити особливості розвитку освіти в Україні у XVI–XVIII ст. (Братські школи).
30. Проаналізувати просвітницьку діяльність та «педагогіку серця» Г.Сковороди.
31. Проаналізувати педагогічні погляди та освітню діяльність Х.Алчевської.
32. Проаналізувати педагогічні погляди педагогів к. XIX ст. (Б.Грінченка, І.Франка, Л.Українки, П. Грабовського).
33. Проаналізувати розвиток освіти в Україні та педагогічні погляди діячів 1 пол. XIX ст. (Т.Шевченка, М.Корфа)
34. Визначити особливості розвитку вітчизняної освіти у 2-й пол. XIX століття.
35. Визначити вимоги до вчителя у спадщині К.Д.Ушинського
36. Обґрунтувати зміст ідеї народності трудового та морального виховання в педагогічній системі К.Д.Ушинського.
37. Проаналізувати дидактичні погляди К.Ушинського.
38. Виокремити та проаналізувати основні періоди життя та педагогічної діяльності А.С.Макаренка
39. Визначити зміст трудового виховання і його зв'язок з продуктивною працею у творчості А.С.Макаренка.
40. Визначити ідеї А.С.Макаренка про проблеми сімейного виховання.
41. Дати характеристику змісту теорії дитячого колективу в педагогіці А.С.Макаренка.
42. Проаналізувати головні педагогічні ідеї праць А.С.Макаренка з проблем громадянського виховання.
43. Дати характеристику дидактичних поглядів В.О.Сухомлинського.
44. Визначити вимоги В.О.Сухомлинського до особистості вчителя та його підготовки.
45. Виокремити та проаналізувати основні періоди життя та педагогічної діяльності В.О. Сухомлинського.
46. Визначити тенденції розвитку вітчизняної освіти і педагогічної думки у 1-

й пол. XX ст.

47.Визначити основні тенденції розвитку освіти і педагогічної думки в Україні у другій половині XX ст.

48.Проаналізувати історію розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання																	Разом	Залік	Сума	
Розділ 1							Розділ 2													
C 1	C 2	ІТЗ					C 3	C 4	ІТЗ											
5	5	20					5	5	20							60 балів	40 балів	100 балів		

C.1, C.2 ... – семінарські заняття.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Критеріями оцінки усної відповіді на семінарських заняттях є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мовлення;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

Максимальний бал оцінки рівня знань під час усного опитування на семінарському занятті – 5 балів:

- 5 б. - знання є глибокими, міцними, узагальненими, системними; студент вміє застосовувати знання творчо, його відповідь характеризує вміння самостійно оцінювати різноманітні педагогічні ситуації, явища, концепції та теорії, виявляти й відстоювати особисту позицію; вдало ілюструє теоретичні педагогічні положення;

- 4 б. - студент знає ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, усвідомлює зв'язки між ними, самостійно застосовує знання в стандартних і нестандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна; інколи допускає незначні помилки у відповідях;

- 3 б. - студент знає найсуттєвіші істотні ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна, хоча їй бракує

власних суджень; допускає незначні помилки у відповідях і під час виконання практичних завдань;

- 2 б. - відповідь при відтворенні матеріалу елементарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

- 1 б. - студент присутній на семінарському занятті, але не проявляє свої пізнавальні досягнення, робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття.

Оцінювання навчальних досягнень студентів за виконання індивідуальних творчих завдань відбувається за допомогою 20-бальної шкали:

20 балів – ІНДЗ виконане самостійно, в повному обсязі, у змісті відображено актуальність вибору теми, мету, завдання, окреслені сучасні підходи до даної проблеми, вказана власна точка зору, виокремлені ґрунтовні висновки, оформлена робота згідно вимог.

19-16 балів – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті відображено актуальність, але не зовсім точно сформульовано мету, завдання, наявні різні підходи до даної проблеми, є спроба окреслення власної точки зору, показані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

15-11 балів – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті є спроба обґрунтування важливості теми; мета, завдання поверхнево сформульовані, наявний загальний зміст роботи, вказані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

10-5 балів – ІНДЗ виконане частково, обґрунтування вибору теми відсутнє; мета, завдання визначені не належним чином, зміст роботи не чітко розкритий, висновки носять описовий характер.

Шкала загального оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник. К.: Либідь, 2006.
2. Грушевський М.С. Історія України-Русі. К.: Наукова думка, 1992. Т. 1-3.
3. Гусев В.І. Історія західно-європейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій. К.: Либідь, 1994.
4. Задорожна-Княгницька Л.В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр». Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
5. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у 2-х кн.: навч. посіб. для студ. ВНЗ., 2010.
6. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. до самост. вивч. дисцип. для студ. ВНЗ / М. В. Елькін. Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2009. 204 с.
7. Історія соціального виховання (з давніх часів до середини XX століття) : хрестоматія / упоряд.: О. С. Радул [та ін.]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2010. 464 с.
8. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. К., 1993.
9. Кравцова Т.О Вивчення дитини у вітчизняній та зарубіжній реформаторській педагогіці кінці XIX – почату XX століття: монографія. Харків. Мічулін, 2019.
10. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Губко О. Т. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань, 1995.
11. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003.
12. Любар О. О. Хрестоматія з історії Української школи і педагогіки. К.: Знання, 2003.
13. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. К.: Знання, 2003.
14. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. К.: Вікар, 2003.
15. Мельничук О.С. Історія педагогіки України: навч. посібник. Кіровоград, 1998.
16. Нариси з історії педагогічної думки (перша третина XX століття): [монографія] / О. С. Радул, Т. О. Кравцова, С. В. Куркіна, Т. О. Прибора, О. В. Філоненко, Н. М. Озерна // За ред. О. С. Радул. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015.

17. Окольніча Т. В., Шарошкіна Т. А. Тенденції розвитку вищої освіти України (друга половина XX – початок XXI століття: монографія. Кропивницький: «Ексклюзив-Систем», 2022.
18. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: підручник. Під заг. ред. А. М. Бойко. К.: ВД «Професіонал», 2004.
19. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: навчальний посібник. К.: Центр навч. літератури, 2003.
20. Федоренко Д.Т. Школа і освіта Запорізької Січі. Кривий Ріг, 1990.
21. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Академія, 2000.
22. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видавництво «Новий світ, 2000». К., 2025. 264 с.

Законодавчі і нормативні документи.

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 16 січня 2020 року № 463-IX зі змін. та доповн. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Закон України «Про освіту». (2017). [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Law of Ukraine “On Education”. (2017).
3. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від від 21 лютого 2014 року N 742-VII]. Харків: Фактор, 2015. 118 с.
4. Концепція «Нова українська школа». (2016). [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
5. Майбутнє патріотизму: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // Управління освітою. 2015. № 3. С. 13–17.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
7. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/
8. Україна. КМУ. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. №988-р. [Електронний ресурс]. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

Додаткова

1. Богалій Д. І. Український мандрівний філософ Г. Сковорода. К., 1992.
2. Верналець М. М. Педагогічні ідеї Б.Д. Грінченка. К., 1990.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997.
5. Гоштанар Ірина Вікторівна. Педагогічна система Й. Ф. Гербарта у контексті розвитку світового освітнього простору : моногр. Херсон : Айлант, 2012.
6. Дубінка М. М. Особливості творчості педагога в контексті ідей гуманістичної педагогіки В. О. Сухомлинського. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. Вип. 123. Т. І. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 151–156.
7. Дубінка М. М. Проблема педагогічного спілкування в контексті ідей Василя Сухомлинського. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Серія: Педагогічні науки. Вип. 171. Кропивницький: «КОД», 2018. С. 188–193.
8. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. К., 1993.
9. Коваленко Є.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
10. Костенко Л. Д. Окольніча Т. В. Організаційне забезпечення позашкільної освіти України (1991–2014 pp.). *European scientific discussions*. Rome, 2021. С. 396–402.
11. Костенко Л. Д., Окольніча Т. В., Ситнік Т.І. Освітній простір міста Кропивницького 1991–2021 роки (хроніка розвитку від незалежності до сьогодення): навчально-методичний посібник. Дніпро : Середняк Т. К., 2022.
12. Костенко Л., Окольніча Т. Естетичне виховання учнів закладів середньої освіти в позанавчальній діяльності в Херсонській губернії (друга половина XIX – початок XX століття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 51. С.264–570.
13. Костомаров МЛ. Слов'янська міфологія. К.: Либідь, 1994.
14. Мицько Ф. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
15. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: «НАІР», 2014. 188 с.
16. Огієнко І. Українська культура. К., 1990.
17. Окольніча Т. Костенко Л. Розвиток ідеї громадянськості особистості в історичній ретроспективі. *Наукові записки*. Випуск 204. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022.

С. 41–47.

18. Окольніча Т. В. Моральні аспекти картини світу часів Київської Русі. *Наукові записки*. Випуск 83. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. С. 137–141.
19. Окольніча Т. В. Москаленко О. М. Теорія і практика гармонійного розвитку розумових, духовних, трудових та фізичних сил дитини у педагогіці філантропізму: навчальний посібник. Кіровоград, 2010.
20. Окольніча Т. В. Притюпа О. С. Краєзнавчий аспект природничої освіти Єлисаветградщини (2 пол. XIX – поч. XX століття): навчальний посібник. Кіровоград, 2010.
21. Окольніча Т. В., Яковенко С. А. Особливості виховання дітей в українських сім'ях XIX – першої чверті XX століття. Modern science: innovations and prospects Proceedings of II International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden 7–9 November 2021. С. 456–461.
22. Окольніча Т. В. Педагогічні аспекти військово-фізичного виховання Київської Русі. *Наукові записки*. Випуск 91. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. С. 168–174.
23. Окольніча Т. В., Ситнік Т. І. Вплив гри та іграшки на виховання підростаючого покоління в українському традиційному суспільстві (XIX – перша чверть XX століття): навчально-методичний посібник. Кропивницький. ФОП:Піскова М. А., 2022.
24. Савченко Н. С. Духовно-моральне виховання у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського *Наукові записки*. Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 171. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. С. 143–148.
25. Савченко Н. С. Євтух М. Б. Історичні та соціально-економічні умови розвитку технічної освіти в Англії кінця XIX – початку XX століття. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 178. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 35–40.
26. Савченко Н. Становлення і розвиток позашкільної освіти і виховання у Польщі (XVIII–XX ст.). Частина I. Громадсько-педагогічні рухи: монографія. Кіровоград: Видавництво ТОВ «КОД», 2010.
27. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах. СумДПУ, 2000. 208 с.
28. Філоненко О. В. Освіта Кіровоградщини (Єлисаветградщини) в наукових рефлексіях українських учених (друга половина XIX–XX століття). Харків: Мачулин, 2017.
29. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. К., 1991.
30. Хрестоматія з історії Вітчизняної педагогіки. За ред. С. Д. Литвинова. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. К., 1961.
31. Хрестоматія з історії педагогіки За. ред. проф. А. В. Троцько. Харків:

ХНАДУ, 2011. Т. 1. 456 с.

32. Хрестоматія з історії педагогіки. За ред. проф. А. В. Троцько. Харків: ХНАДУ, 2011. Т. 2. 524 с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники та посібники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси.
5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
3. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.osvita.com>
5. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://znannya.info>
6. Новий освітній простір: Інформаційний посібник, 2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/NOP_Motivuyuchi-y-prostir.pdf?fclid=IwAR1wgpWNjVUhfE6uJH0abN7iFcWAxQAWMTnMoGjlep bBQUXX47kRw__Z8Qc
7. Освіта України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua> Освіта UA [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita.ua>
8. Онлайн-курс «Права людини в освітньому просторі». [Електронний ресурс]. Режим доступу : / Студія онлайн-освіти EdEra. Режим доступу: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA_OSCE+HRE101+2019/about
9. Онлайн-курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://shr.name/cTv6O>
10. Освітній портал "Освіта.UA". <http://osvita.ua>
11. Освітнянська мережа України. www.ednu.kiev.ua
12. Освітній портал «Naurok.ua» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naurok.com.ua>,

13. Освітній портал «Vseosvita.ua» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vseosvita.ua>)
14. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
16. Е-бібліотека – сайт Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»: www.ussf.kiev.ua
17. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/>
18. Електронний браузер та тренажер МКФ. Режим доступу до ресурсу: <https://stage.icfinedu.org/browser>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).